

שם מטעם דכן משמע בגמ' שם מדקאמר ולישלה ליה מהכא בשיר לא ישתו וכן הוא לשון המשנה בסוטה דף מ"ח משבטלה סנהדרין בטל שיר בבית המשתאות. אך הוסיפו דראוי להחמיר בכיוצא דהתוא בירושלמי דהוה קאים ודמיך בזמרא שמתענג ביותר, והוה כוננת הטור או"ח סי' תקס"ג שכתב ופרש"י כגון לשורר בבית המשתה והתוס' מפרשים דאפילו בלא משתה נמי ודוקא למי שרגיל בכך, ונראה פשוט שלא פליגי דכן משמע לשון התוס' דראוי להחמיר בכיוצא כוננתם בכה"ג, דלמי שרגיל בכך שמתענג ביותר דמי לבית המשתאות לכל אדם אף שאינם רגילין דג"כ הוא תענוג ביותר, וכן איתא ברמ"א סעי' ג' שכתב ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה ופי' במג"א סק"ח דבבית המשתה אסור אפילו למי שאינו רגיל בהם, והוא משום דטעם אחד להם וחוייבן שמפרש שלא פליגי רש"י ותוס'.

אבל שיטת הרמב"ם בפי' מתעניות הי"ד שמחלק דבכלי שיר אסור בכל מקום אפילו שלא בבית המשתאות וא"כ הוא גם לכל אדם אפילו לאינו רגיל ובשירה בפה אסור רק על היין וכן הביא שם הטור בשם הרמב"ם בחבורו וכן פסק המחבר בש"ע וה' תמוה מנא להו חלוק בין כלי שיר לזמרא בפומא שלכאורה הוא דלא כגמ' דגיטין.

והנכון לע"ד דהרמב"ם מפרש דמה שמקרא דאל תשמה אל גיל כעמים ידעינן דהוא אסור אף בפומא, אינו משום דאל גיל הוא משמע גם פומא כמו בכלי שיר יותר מקרא דבשיר לא ישתו, משום דשיר הוא משמע יותר בכלי בפומא, אלא דגם בשיר משמע גם בפומא כמו בכלי, ואולי סתם שיר הוא יותר משמע פומא, וקצת ראייה ממה ששירת הלויים על הקרבן הוא הפיקר בפה כדמסיק בסוכה דף נ"א ובערכין דף י"א וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מכלי המקדש ה"ג, אף שנקרא שירה שבהרבה קראי שבערכין שם שילפינן מצות שירה נאמר לשון שירה או לשון שמחה, אבל מפרש שמחד קרא היינו אוסרין רק זמרא דמנא דכן היינו מוקמינן הקרא משום שהיא שמחה ותענוג ביותר, שהיה מסתבר שרק בזה אסרו חכמים ולא בזמרא דפומא, משום שיש לפרש לקולא באיסור דרבנן, אבל מכיון שנכתב עוד קרא דרשינן מקרא השני שאסור גם זמרא דפומא.

והנה בקרא דאל תשמה ישראל אל גיל לא נאמר שהוא בבית משתה ומפרש הרמב"ם שהוא בכל מקום כסתם הקרא וקרא דבשיר לא ישתו יין הנאמר שהוא לשורר בבית המשתאות, וכן כהבו התוס'

מת ביר"ט אינו יכול לקרוע בחות"מ, ולבסוף דבריו איתא אבל מת ונקבר ביר"ט, אי"כ ברור דגם בתחלת דבריו אף שכתב רק מת היתה כוננתו שגם נקבר ביר"ט, וא"כ גם ב"ב יש לפרש כן וליכא מחלוקת בזה, ולכ"ע בנקבר בחות"מ צריך לקרוע, ירדו,

משה פיינשטיין

סימן קפ"ה

אם האבל בעצמו מותר להספיד מתו בחול המועד

נשאלתי אם האבל עצמו מותר להספיד מתו בחות"מ, והשבתי שלע"ד נוטה להתיר משום שהוא מחוייב בבכי שלשה ימים ועצם הבכי מצינו שאף לאחרים התירו דנשים במועד מענות שהוא באופן שכולן עונות, ולכן באבל עצמו המחוייב בכבודו אף לעורר אחרים שיבכו מסתבר שיכול אף להספיד, ועדיין צ"ע לדינא, אבל אמרו לי שיש באיזה ספרים שאונן מותר להספיד מטעם שאינו מחוייב בשמחה דהא אונן פטור מכל המצות, וזה טעות לע"ד דאיסור הספד אינו משום חיוב שמחה דהא בר"ח והנוכה ליכא חיוב שמחה ומ"מ אין מספידין וא"כ לא גרע חז"מ מיניירו שיש בו איסור להספיד אף שלא מצד מצות שמחה ובאיסורים הוא גם האונן אסור, אך אולי יש להתיר כדנוטה הדעת שכתבתי.

משה פיינשטיין

סימן קפ"ו

בענין איסור זמרא בחו"ל

ד' תמות תשי"ח.

מע"כ ידירי הנכבד מר מלך פרעס שליט"א.

בדבר איסור שמיעת קול זמר משהחבר ביהמ"ק, הנה בגיטין דף ו' משמע דאין חלוק בין זמרא דמנא לזמרא דפומא, אבל האיסור פרש"י שהוא לשורר בבית המשתאות, וכן כהבו התוס'

בכל מקום. וא"כ יש מקום לומר שגם רש"י יסבור כן אך משום שבפ"י הגמ' אינו נוגע זה לא הזכיר מה שבמנא אסור בכל מקום. ואין כוונת הטור שהרמב"ם חולק על רש"י אלא שמרש"י אין לידע זה דאפשר שמפרש דתרויהו קראי איירו בבית משתה ואף שלא הוזכר בקרא דאל תשמח אל גיל שתית יין מפרש כן משום שנכתב אל גיל כעמים שדרכם לשמח בשירה בשתיית יין, אבל ודאי אפשר שלא פליג וגם רש"י אסור בזמרא דמנא בכל מקום דלא כד"ח שכתב שלרש"י אף בכלי שיר לא אסור אלא בבית המשתה. אבל ארמ"א שנקט הוי"א דוקא מי שרגיל בהם או בבית משתה על דין דכלי שיר נשמע שסובר דלרש"י ותוס' ליכא כל האיסור אלא בבית משתה או למי שרגיל בהם כדסובר הד"ח.

היוצא מזה דבפומא אין לאסור שלא בבית משתה ולמי שאינו רגיל משום רכמעט כל הראשונים מתירין רק הרמב"ם בתשובתו נגד עצמו כהלכותיו. ולא קשה מזמרא דגרדאי שאסור שהקשה מזה בה"ח. דהוא משום דכיון שלעולם מומרין בעת מלאכתן לשחוק הוא כרגיל בכך בשעת שכיבה וקומה שאסור דמיש באיזה זמן הוא הרגילות. אבל ודאי מהראוי לבעל נפש להחמיר כהרמב"ם בתשובתו והב"ח פסק כותיה אף שראיתו אינה כלום מי"מ ראוי להחמיר. ובזמרא דמנא אסור בכל מקום שכן סובר הרמב"ם והמחבר. ולמה שבארתני אפשר שגם רש"י ותוס' לא פליגי לכן אף שהרמ"א והד"ח סברי שפליגי ומתירין שלא בבית משתה ואינו רגיל יש להחמיר אף שהוא איסור דרבנן. ואם הוא לדבר מצוה משמע מתוס' ומרמ"א שמוחר אף שאינו לשמח חתן וכלה דהא נקטו כגון בבית חתן וכלה הכל שרי משמע דחתן וכלה שנקטו הוא רק לציוור וה"ה לכל דבר מצוה. אבל הכענעטס שעושין לצורך צדקה מסופקני אם הוא בכלל היתר דבר מצוה מאחר שהסעודה והשמחה אינה מצוה בעצם רק שהוא לאסוף עי"ז הרבה אנשים שיתנדבו אבל אפשר יש להחשיב שהוא לדבר מצוה כיון שהוא לזכור מציית מצות צדקה ולכן טוב להחמיר אם אפשר ואין לחמות באלו המקילין. וע"י הרדיא אם נשמע זמרא דפומא מותר ואם בכלי זמר אסור. ובימי ספירה יש לאסור בזמרא דמנא אף להמתירין. וידידו.

מקום נאמר רק חד קרא שלכן יש לאקמי דהוא דוקא בזמרא דמנא כמפורש בגמ' שמחר קרא היינו אסורין רק זמרא דמנא ובבית המשתה שנאמר עוד קרא רבשיר לא ישתו יין אסור אף זמרא דפומא. והוי הפירוש בגמ' שהקשה על מר עוקבא דלישלח להו מקרא דבשיר לא ישתו שקרא זה נאמר במתני' דסוטה בטעם האיסור בבית משתאות ותיריך דבלא קרא דאל תשמח אל גיל שהיה קרא דבשיר לא ישתו רק חד קרא הוי"א דרך זמרא דמנא אסור לכן הוזכר הקרא דאל תשמח אל גיל שלא הוזכר במתני' שמוה ידעין דזמרא דמנא אסור גם בכל מקום אי"כ למה נאמר בשיר לא ישתו יין דהא גם בלא שתיה אסור אלא שהוא לאסור בבית משתה אף זמרא דפומא. ומסתבר שכל השאלה היתה בזמרא דפומא. דהא כיון דידעו שזמרא אסור הרי ידעו המשנה דסוטה א"כ הרי מפורש שם גם הקרא ולמה שאלו ממר עוקבא מנלן. ודוחק לומר שהיו השואלים אנשים פשוטים שלא ידעו המשנה ומה שידעו איסור זמרא הוא ממה שראו מנהג העולם. אלא דודאי ידעו זה מהמשנה וממילא ידעו גם הקרא דבשיר לא ישתו אבל שאלו מנלן דאסור גם בפומא וע"ז השיב הקרא דאל תשמח אל גיל שמוה ידעין לאסור גם בכל מקום אי"כ קרא דבשיר לא ישתו בע"כ הוא לאסור בבית משתה גם בפומא. ובעצם הו"ל לגמ' להקשות גם על השואלים הא מתני' היא מקרא דבשיר לא ישתו אבל הקשה על מר עוקבא משום דעליו ניהא לגמ' יותר להקשות דודאי ידע המשנה אבל בעצם היא קושיא גם על השואלים דמסתמא היו ג"כ ת"ח וידעו המשנה.

ונמצא שגם להרמב"ם פירוש השאלה למר עוקבא והתשובה היתה בזמרא שאסור בבית המשתאות בפ"י רש"י שכן מוכרח כדכתבו החוס' מדקאמר ולישלח להו מבשיר לא ישתו. אבל ממילא ידעין מתשובת מר עוקבא שאיכא איסור גם בכל מקום בזמרא דמנא כדבארתי. ועיין בדברי חמדות בר"פ אין עומדין שמשמע שמפרש דהרמב"ם סובר דהשאלה למר עוקבא והתשובה היתה באיסור דשלא בבית המשתה. אבל לא נכון כלל דהא מוכרח לפרש כרש"י כדהוכיחו החוס', וגם הא א"א כלל לפרש כן דאי"כ מנא ליה לרמב"ם לחלק בזמרא דפומא בין בית משתה לכלל מקום היי"ל לאסור גם בכל מקום אף בפומא. איברא שכן הביא הטור משמו בתשובה. אבל הא בהלכות אינו סובר כן ובדפסק המחבר. ולכן מוכרחין לומר שדוקא מחמת שמפרש כרש"י שאיירי הגמ' לענין איסור זמרא בבית משתה למר הרמב"ם חלוקו שבבית משתה אסור אפילו בפומא ובזמרא דמנא אסור גם